

**Ι. Μεταξάς: «Θα νικήσωμεν !
αλλά δια τους Έλληνας Υπέρ την Νίκη η Δόξα»
Συνθήματα του Ιωάννη Μεταξά και η ηθική προετοιμασία του πολέμου.**

Ομιλία της Ιωάννας Φωκά-Μεταξά στο Λύκειο Ελληνίδων, 22.10.2009.

Σας ευχαριστώ πολύ για τη χαρά και την τιμή που μου προσφέρετε να είμαι σήμερα ομιλήτρια στο Λύκειο Ελληνίδων. Γνωρίζετε καλύτερα από μένα ότι ο Ιωάννης Μεταξάς θαύμαζε απεριόριστα το έργο που επιτελούσε το Λύκειο και ενώ εκείνη την εποχή έκλεισε πολλές οργανώσεις, το Λύκειο Ελληνίδων αναγνωρίστηκε ως **Επίσημος Εθνική Οργάνωση** και το **Δελτίο** του επανεκδόθηκε, μετά από πολλά χρόνια διακοπής. Τιμητικές διακρίσεις για το έργο τους απονεμήθηκαν στην ιδρύτρια Καλλιρρόη Παρρέν και στην διευθύντρια Άννα Τριανταφυλλίδου.

Με μουσική και χορευτικές ομάδες του Λυκείου έγιναν το 1938 οι εορτές του Παναθηναϊκού Σταδίου υπέρ της Αεροπορίας και ο εορτασμός της 4^{ης} Αυγούστου, όπως και πολλές άλλες εκδηλώσεις. Στα αρχεία σώζεται μία φωτογραφία του Ιωάννη Μεταξά, σε γεύμα στο **Τμήμα Παιδικής Αδελφοσύνης**, που είχε ιδρύσει η Ελένη Ζούζουλα. «*Το παράδειγμά του Λυκείου εύρε άξιους μιμητάς*» αναφέρουν τα Πρακτικά. Ο λόγος είναι ότι η **Εθνική Οργάνωση Νεολαίας**, η **Ε.Ο.Ν**, που ίδρυσε ο Ιωάννης Μεταξάς, είχε παράλληλους στόχους με το Λύκειο Ελληνίδων.

Ο Ι. Μεταξάς με την Ε.Ο.Ν πρόβαλε τον λαϊκό πολιτισμό και πίστεψε στη ηθική και πνευματική δύναμη που αντιπροσωπεύει η Ελληνίδα. Προστάτησε την εργαζομένη όσο και την θέση της μητέρας στην οικογένεια και ενίσχυσε το γυναικείο κίνημα. Αναγνωρίζοντας τη σημασία του έργου της Ε.Ο.Ν, η Άννα Τριανταφυλλίδου παρότρυνε το 1939 τις δεσποινίδες να εγγραφούν στην οργάνωση, η οποία συνέβαλε ουσιαστικά στην ηθική και πρακτική προετοιμασία του Έθνους για την αντιμετώπιση της λαίλαπας του επερχομένου πολέμου.

Δεν γνώρισα τον παππού μου, έζησα όμως κοντά στην υπέροχη σύζυγό του Λέλα, που με αμοιβαία αφοσίωση, εμπιστοσύνη και αγάπη, βάδισαν χέρι με χέρι, δοκίμασαν πολέμους και νίκες, εξορίες και καταδίκες, δόξα, αναγνώριση, και αμέτρητη οικογενειακή σύμπτωση και γαλήνη. Στα 45 χρόνια του πένθους της, η Λέλα δεν έβγαλε ποτέ τα μαύρα, και έφυγε πλήρης ημερών, 100 ετών.

Από διηγήσεις της Λέλας, της μητέρας μου Νανάς και της θείας μου Λουκίας, έζησα νοητικά τη οικογενειακή τους ζωή, την προσωπικότητά του παππού μου, τον συναισθηματικό του πλούτο, το ηθικό του ανάστημα, τις αρχές και τις αξίες της οικογένειας μας. Η πυκνή αλληλογραφία τους αποτελεί ζωντανή μνήμη ιστορικών γεγονότων, όπως των Βαλκανικών Πολέμων. Ο Ιωάννης Μεταξάς, ως λοχαγός ήταν τότε επιτελής στο στρατηγείο του Διαδόχου Κωνσταντίνου και ο κύριος σχεδιαστής των μαχών στους δύο Βαλκανικούς Πολέμους. Σας διαβάζω μέρος της επιστολής του προς την Λέλα, μετά την είσοδο του στρατού στην Θεσσαλονίκη στις 26 Οκτωβρίου.

Θεσσαλονίκη 29 Οκτωβρίου 1912.

Αγαπημένη μου Λέλα,

Πόσο θα σου φαίνεται παράξενο να λαμβάνης γράμμα μου από την Θεσσαλονίκη. Σήμερα είναι η πρώτη μέρα που ησύχασα και ανεπαύθην. Το τι ετράβηξα αυτές τας ημέρας δεν φαντάζεσαι. Τας 25 εφύγαμεν από το Κιρτζαλάρ, από όπου σου είχα γράψει. Το βράδυ είμεθα εις Τοπσίν, ο δε στρατός διέβη τον Αξιόν. Δυσκολίαι μεγάλοι- τας υπερέβημεν όλας. Το βράδυ ήλθαν στο στρατηγείον Τούρκοι απεσταλμένοι προτείνοντες την παράδοσιν του στρατού και της πόλεως.

Ο Διάδοχος ανέθεσε εις Δούσμανην και εις εμέ να διαπραγματευθώμεν. Τους εξητήσαμεν το Καραμπουρνού . Δεν εδέχθησαν, και την άλλην ημέραν εκινήσαμεν προς μάχην. Είχα κάμη την διαταγήν της μάχης, και το απόγευμα της 26^{ης} ήσαν κυκλωμένοι. Προτού όμως αρχίσει το πυρ έστειλαν πάλιν απεσταλμένους και εδέχθησαν όλους τους όρους μας. Μετέβημεν νύκτα ο Δούσμανης και εγώ εις Θεσσαλονίκην και διεπραγματεύθημεν με τον Τούρκον αρχιστράτηγον την παράδοσιν του στρατού του, της πόλεως και του Καραμπουρνού , και υπεγράψαμεν το πρωτόκολλον. Συγκινητική στιγμή! Εγυρίσαμε αμέσως νύκτα.

Σας διαβάζω επίσης άλλη μία παράγραφο από επιστολή του πάλι προς την γυναίκα του, μετά από την κατάληψη των Ιωαννίνων και την τρομακτική μάχη του Μπιζανίου, που είχε σχεδιάσει ο Ιωάννης Μεταξάς.

....Το πρωί της 21^{ης} έφθασαν δύο απεσταλμένοι του Εισάτ Πασσά αναγγέλοντες ότι παραδίδεται άνευ όρων. Το μεσημέρι ήμουνα με τον Φώντα Στρατηγό εις τα Ιωάννινα και υπογράψαμε με τους Τούρκους το πρωτόκολλον της παραδόσεως των. Το πρωτόκολλον ήτο σκληρόν.

Η παράδοσις έγινε άνευ όρων....

Την 22^α Φεβρουαρίου εισήλθομεν ακολουθούντες τον Διάδοχον επικεφαλής του στρατού εις Ιωάννινα. Ήθελα να σου γράψω πολλά αλλά μου έφαγε την ώρα το σχέδιον της μάχης. Αλλά αυτό έπρεπε να σου το στείλω. Είσαι το μόνο πρόσωπο που γνωρίζει πως έγινε η μάχη. Ούτε βασιλείς ούτε κυβέρνησις γνωρίζουν ακόμη παρά μέσες άκρες. Αλλά η Λέλα μου έπρεπε πρώτη από όλους.

Εκτός από τις προφορικές μνήμες μελέτησα και συνεχίζω να μελετώ κείμενά του Ιωάννη Μεταξά. Το Ημερολόγιο, που καλύπτει 45 χρόνια στρατιωτικής και πολιτικής δράσης, τους 250 λόγους 1936-1941, την αλληλογραφία του, τα άρθρα στις εφημερίδες, το Αρχείο του και το αρχείο της Ε.Ο.Ν (60.000 σελίδες) που βρίσκονται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, ανοικτά στο κοινό από το 1970.

Παντού συνάντησα το ίδιο ακέραιο ήθος, τα ίδια ιδανικά, σεβασμό στο διάλογο, αγάπη για προσφορά και αφοσίωση στην Ελλάδα. Μου τα επιβεβαίωσαν και όσοι τον γνώρισαν, επώνυμοι και ανώνυμοι, και δίκρινα, μάλλον θαύμασα, την συνέπεια λόγων και πράξεων με την οποία βάδισε σε όλη του τη ζωή.

Με αυτά τα εφόδια παρουσιάζομαι σήμερα με σεμνότητα μπροστά σας, για να πω απλά όσα κατάλαβα, ελπίζοντας ότι το συναίσθημα λόγω συγγένειας δεν με παρασέρνει, αντίθετα προσθέτει ηθική ευθύνη και εποπτεύει την αντικειμενική και ιστορική σκέψη.

Διαβάζοντας τα κείμενά του κατάλαβα γιατί έγινε αξιωματικός, γιατί ο Βενιζέλος τον επέλεξε για προσωπικό του σύμβουλο στα στρατιωτικά θέματα το 1910, μόλις ανέλαβε την εξουσία, γιατί ο Ιωάννης Μεταξάς παραιτήθηκε από Αρχηγός του Επιτελείου το 1915, όταν διαφώνησε με τον Βενιζέλο, **για ζήτημα όχι πολιτικό αλλά στενωτάτα συνδεδεμένο με τα καθήκοντά του περί του πολεμικού σχεδίου της Ελλάδος και της διαθέσεως των στρατιωτικών αυτής δυνάμεων, εισερχομένης εις πολεμον.** Πρόκειται για την διαφωνία του για την Μικρασιατική πολιτική του Ελευθερίου Βενιζέλου.

Ένοιωσα τη στωικότητα του και την βαθειά μελαγχολία στα 3 χρόνια της εξορίας του στην Κορσική, Σαρδηνία και Ιταλία, όταν οι Γάλλοι επέβαλαν στον Βενιζέλο να απομακρύνει τον Βασιλέα Κωνσταντίνο και τους Βασιλόφρονες. Μα κυρίως κατάλαβα γιατί έδωσε τόσους σκληρούς αγώνες, όταν πολιτεύτηκε από το 1920 -1936, με γενναιότητα, αυταπάρνηση, αίσθημα ευθύνης και κίνδυνο της ζωής του. Μελετώντας είδα το όραμά του να ξεπροβάλλει ζωντανό. Ήταν η Ελλάδα!

**Είμαι αποφασισμένος να αποθάνω υπέρ της ελευθερίας του λαού
Προτιμώτερον να σβήσω πολιτικώς παρά να θυσιάσω τα ιδεώδη μου.**
Σημειώνει το 1923.

Στο διάστημα αυτό εναντιώθηκε σε κάθε στρατιωτικό κίνημα και δικτατορία ή παρεκτροπή από το Σύνταγμα, ως αρχηγός του Κόμματος των Ελευθεροφρόνων και ως Υπουργός, Συγκοινωνιών, Εσωτερικών και Στρατιωτικών, σε διαφορετικές Κυβερνήσεις.

Κατάλαβα μέσα από τις συχνές καταγραφές στο Ημερολόγιο του, την απελπισία που τον διακατείχε, όταν έβλεπε την έκπτωση των πολιτικών ηθών της εποχής του.

-Ο Πολιτικός κόσμος σάπιος μέχρι μυελού οστέων
σημειώνει στις 8 Απριλίου 1935 και 3 μέρες αργότερα.

-Σαπίλα πολιτευομένων.

-Χρεωκοπία πολιτικού κόσμου, Ραγιαδοσύνη.

.- Κατάστασις γενική πνικτική. Κόσμος θέλει η ησυχίαν του και αφοσιωμένος εις την βιοπάλην του, δεν βλέπει τίποτε άλλο. Ανέχεται όλα, καταχρήσεις, κλεψιές. Ανάτασις καμιά.

Κατάλαβα, γιατί απογοητευμένος έκρινε το 1936 ότι μία δικτατορία ήταν πλέον η μόνη λύση, για να αντιμετωπισθούν τα γιγάντια προβλήματα, αφού μέσα στα 15 χρόνια που πολιτευόταν είχε βρεθεί αντιμέτωπος με 32 διαφορετικές Κυβερνήσεις, κινήματα, επαναστάσεις, διώξεις, και άδικες εκτελέσεις, λογοκρισία και εξορίες.

Ως διορατικός στρατηγός μυρίστηκε τον πόλεμο που πλησίαζε και γνώριζε καλύτερα από κάθε άλλο πόσο η Ελλάδα ήταν ανέτοιμη στρατιωτικά, πόσο είχε ανάγκη από σιβαρή διοίκηση, κυρίως άμεση αναπτέρωση του ηθικού του λαού. Γνώριζε πόσο σημαντικό ήταν για τον Έλληνα να ενεργοποιηθεί ο συναισθηματικός του κόσμος και να πιστέψει ξανά στις δυνάμεις του και στην αξία του, μετά την συμφορά του 1922. Ναι, χρειαζόταν ένα γενικό ξεσήκωμα, ένα αναβάπτισμα στα ιδανικά και τις ηρωικές στιγμές του Έθνους.

Για να καταλάβουμε καλύτερα ας δούμε ποιά ήταν η εικόνα της Ελλάδας το 1936.

Η Ελλάδα το 1934-35 σπαρασσόταν ακόμα από Διχασμό, ξεριζωμένοι πρόσφυγες 1.500.000 ήταν σπαρμένοι σε όλη την επικράτεια και πολλοί ζούσαν ακόμα μέσα στη φτώχεια, με έλλειψη στέγης, με προβλήματα από τους τοπικούς πληθυσμούς.

Επίσης ο πληθυσμός που είχε προστεθεί μετά τους Βαλκανικούς πολέμους, βρισκόταν σε απρόσιτα χωριά στα σύνορα, με αναλφαβητισμό και πολυγλωσσία.

Όσο για το στρατό και εκεί υπήρχε μεγαλύτερη διάλυση. Ιδίως μετά το Κίνημα των αξιωματικών του Ναυστάθμου του 1935, όταν το στρατοδικείο καταδίκασε και φυλάκισε περισσότερους από 1000 αξιωματικούς.

Μετά το κραχ του 1929, τα ημερομίσθια ήταν χαμηλά και οι συνθήκες εργασίας ακόμα άθλιες. Διακόσιες (248) εργατικές κινητοποιήσεις και απεργίες, είχαν μεσολαβήσει, άλλες με δίκαια αιτήματα άλλες παρακινούμενες, στους τέσσερις πρώτους μήνες του 1936, πριν αναλάβει την διακυβέρνηση.

Αυτή ήταν η κατάσταση της Ελλάδας όταν ο Μεταξάς ως αρχηγός του Κόμματος των Ελευθεροφρόνων, Αντιπρόεδρος και Υπουργός Στρατιωτικών στην Κυβέρνηση Δεμερτζή, πήρε εντολή από το Βασιλιά Γεώργιο να σχηματίσει Κυβέρνηση. Ορκίσθηκε Πρωθυπουργός, τον Απρίλιο του 1936. Η Βουλή του ανέθεσε να λύσει τα άλυτα μέχρις στιγμής προβλήματα, με 240 ψήφους υπέρ, 16 κατά και 4 αποχές.

Τον ψήφισαν ενώ οι ιδέες του για την αναγκαιότητα μίας δικτατορίας ήταν διάχυτες στην κοινωνία και στον πολιτικό κόσμο. Ως και ο Βενιζέλος είχε δοκιμάσει δύο φορές το 1933 και το 1935 αλλά απέτυχε. Το πρόβλημα ήταν πλέον ποιός θα πραγματοποιούσε την δικτατορία.

Όταν ψηφίσθηκε ο Ιωάννης Μεταξάς οι πάντες γνώριζαν ήδη από τις αρχές του 1934 τις θέσεις του υπέρ της Δικτατορίας, από άρθρα του και συνεντεύξεις. Όχι γιατί απεχθανόταν τον κοινοβουλευτισμό όπως μερικοί ιστορικοί τολμούν να πουν αλλά γιατί είχε περιέλθει **σε αθλιότητα η πολιτική κατάσταση και σε πτώσι ο κοινοβουλευτισμός**, όπως σημειώνει ο ίδιος που έντονα αντιδρούσε στη μικροπολιτική. Δεν πρέπει να ξεχνούμε όμως ότι είχε υποστηρίξει με όλες του τις δυνάμεις από την αρχή την Αβασίλευτο Δημοκρατία ως αρχηγός των Ελευθεροφρόνων το 1924.

Ας δούμε όμως και ποιά ήταν η κατάσταση στην Ευρώπη.

Ήδη από τις αρχές του 1936 άρθρα και βιβλία είχαν κυκλοφορήσει αναφερόμενα στον επερχόμενο πόλεμο. Το 1935 Ο Χίτλερ κατήγγειλε την συνθήκη των Βερσαλλιών και του Λουκάρνο και έκανε υποχρεωτική την στράτευση, το δε 1936 εισέβαλλε στον Ρήνο. Ο Μουσολίνι είχε εισβάλει στην Αβησσυνία. Ο Στάλιν είχε κάνει μαζικές εκκαθαρίσεις 2.000.000 κόσμου και είχε εκτοπίσει άλλα 7.000.000 ανθρώπους στη Σιβηρία. Ο Ισπανικός εμφύλιος πόλεμος άρχισε τον Ιούνιο του 1936 και τον Ιούλιο έγινε η αντεπανάσταση του Φράνκο.

Μέσα στην γενική παραζάλη, όταν η Ευρώπη βάδιζε στο χάος και η πιθανότητα εμπλοκής της Ελλάδος ήταν ορατή, ο Μεταξάς ως υπεύθυνος αρχηγός προχώρησε στις 4 Αυγούστου ζητώντας από τον Βασιλέα Γεώργιο να δεχτεί τη άρση άρθρων του Συντάγματος, όπως προέβλεπε νόμος που είχε ψηφισθεί επί Ελευθερίου Βενιζέλου, για περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Έτσι θα είχε την δυνατότητα να επιταχύνει τις διαδικασίες για την στρατιωτική, την κοινωνική και την ηθική προετοιμασία της Ελλάδος και παράλληλα να αποτρέψει την αιματοχυσία, που ετοιμάζονταν με την πανελλαδική απεργία της επομένης, 5^{ης} Αυγούστου.

Το καθεστώς της 4^{ης} Αυγούστου έθεσε πρωταρχικό στόχο την άμυνα της Ελλάδος.

Η ομοψυχία αποτέλεσε το θεμέλιο λίθο της άμυνας μαζί με την στρατιωτική.

Ο ίδιος ανέλαβε πέντε Υπουργεία: τρία Υπουργεία του Στρατού το Υπουργείο Εξωτερικών και αργότερα το Υπουργείο Παιδείας.

Τα τέσσερα πρώτα ήταν άκρως απαραίτητα για να ελέγχει το στρατό και την εξωτερική πολιτική, που ο ίδιος ήθελε να διαπραγματευτεί προσωπικά, όπως θα έκανε κάθε σοβαρός ηγέτης, πόσο μάλλον αυτός που ήταν και στρατηγός.

Το Υπουργείο Παιδείας όμως εκπροσωπούσε τη βαθύτερη ψυχοσύνθεση του και τους στόχους που είχε κατά νου, προκειμένου να ξεπεράσει τις κοινωνικές αδυναμίες του τόπου, τον Διχασμό, και να οδηγήσει τον τόπο σε ομόνοια.

Με ριζικές αλλαγές στην εργατική νομοθεσία και κοινωνικά μέτρα άρχισε να κτίζει Κάλυψε από την αρχή τις ανάγκες των αδυνάτων, τους αγρότες και εργάτες, επαγγελματίες και βιοτέχνες, με τη δημιουργία του ΙΚΑ, το δωρο, το δήμερο, την Κυριακή αργία. Φρόντισε την ιατρική περίθαλψη όλων, με ιδιαίτερη έμφαση στην έγκυο γυναίκα, και άλλα μέτρα για την καταπολέμηση της φυματίωσης, της ελονοσίας, των τραχωμάτων. Ίδρυσε την Εργατική Εστία, την Φοιτητική Εστία, τον Οίκο Φοιτητού, νυκτερινές σχολές για τους αναλφάβητους, την Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος. Στέγασε πρόσφυγες, οργάνωσε το οδικό δίκτυο, ίδρυσε την ραδιοφωνία, και πλήθος άλλων κοινωνικών μέτρων, ακόμα συστάσια για την καλύτερη διατροφή των παιδιών.

Περίορισε τα προνόμια των πλουσίων και των βιομηχάνων.

Μετά έπρεπε να ενθαρρύνει, να μεταδώσει πνεύμα αισιοδοξίας για το μέλλον βασισμένο στην εμπιστοσύνη προς το δίκαιο κράτος. Πνεύμα αλληλεγγύης.

Πλησίασε όλους, μεγάλους και μικρούς, φοιτητές και παιδιά. Μπήκε σε εργοστάσια και σε σχολικές τάξεις, ταξίδεψε σε όλες τις περιοχές από την Θράκη στην Κρήτη, για να διαπιστώσει μόνος του από κοντά τα προβλήματα, να τα θεραπεύσει, να νουθετήσει. Οι 250 λόγοι μέσα στα τέσσερα χρόνια της διακυβέρνησης του φανερώνουν το πνεύμα του. Την προσπάθεια να χαράξει τον δρόμο του Έθνους μακριά από διχασμούς, να δώσει ελπίδα, να παρασύρει με τον ενθουσιασμό του, να προβάλλει το όραμά του για την Ελλάδα. Να ενώσει τους Έλληνες με ένα σκοπό, την αναγέννηση της Ελλάδας.

Γρήγορα πολύ πριν την έκρηξη του πολέμου βρήκε ανταπόκριση και συμπαράσταση από τον κόσμο, που έβλεπε τις σημαντικές αλλαγές μέσα στη καθημερινή ζωή του.

Έμενε να πλησιάσει τα παιδιά και τους φοιτητές. Ίδρυσε τότε την **Εθνική Οργάνωση της Νεολαίας, «το αγαπημένο του παιδι»** όπως συνήθιζε να λέει. Με την οργάνωση της **Ε.Ο.Ν.** ήθελε να δημιουργήσει υπεύθυνους πολίτες, κορίτσια και αγόρια χωρίς κοινωνικές και οικονομικές διακρίσεις, να δημιουργήσει άτομα και ομάδες ικανές για συνεργασία, αλληλεγγύη, αυτοπεποίθηση και ομοψυχία. Μίλησε σε όλους σαν πατέρας που συνεγείρει την οικογένειά του για να αντιμετωπίσουν την δύσκολη ώρα που πλησίαζε, με θάρρος και ελπίδα. Κάλεσε τους φοιτητές στον κινηματογράφο Πάλλας τον Δεκέμβριο του 1936 και τους μίλησε. Ο ενθουσιασμός ήταν άκρατος.

Τους παρότρυνε να δημιουργήσουν μόνοι τους τις πρώτες ομάδες. Η κρατική επέμβαση ήλθε πολύ αργότερα. Οι μεγαλύτεροι θα αποτελούσαν την άμυνα στα μετώπισθεν.

Συνθήματα άρχισαν να ακούγονταν στα τραγούδια της ΕΟΝ.

Έμπρος για μια Ελλάδα νέα, εμπρός με ελληνική καρδιά,

εμπρός περήφανα γενναία. Ναι! της Ελλάδος τα παιδιά.

Εμπρός η Δόξα η παλιά μας να ξαναζήσει είναι καιρός με τον Μεγάλο Βασιλιά μας. Εμπρός πάντοτε εμπρός !

Στην γλυκειά μας την πατρίδα την τρανή και ηρωική
σου απόμεινες ελπίδα Νεολαία ελληνική....

Στο περιοδικό της **Νεολαίας** με άρθρα και ιστορικά κείμενα ξαναζωντάνεψαν ηρωικές στιγμές της ιστορίας, αρχαίας και βυζαντινής, του αγώνα του 21. Ηρωες, αγώνες, ήθη, έθιμα, χοροί και παραδόσεις, λογοτεχνικά κείμενα ελληνικά και ξένα σε μετάφραση γέμισαν τις σελίδες, μαζί με πρακτικές οδηγίες σε όλον τον πληθυσμό της υπαίθρου και των πόλεων. Παράλληλα οδηγίες και μέτρα προφύλαξης κατά των αεροπορικών επιδρομών και κατά του χημικού πολέμου, μαθήματα αεράμυνας. Παρότρυνε όλους για σιτάρκεια, αποταμίευση, οικονομία. Τα παιδιά της Ε.Ο.Ν έκαναν την ανακύκλωση υλικών και την απογραφή του πληθυσμού.

Η Ε.Ο.Ν και η Δ.Α.Σ η οργάνωση των φοιτητών πέτυχε μέσα σε δύο χρόνια, όταν σήμανε η ώρα του πολέμου, να είναι όλοι στις θέσεις τους σαν έτοιμοι από καιρό.

Η ομοψυχία που χαρακτήρισε τον Ελληνικό λαό, είχε επιμελώς καλλιεργηθεί με χίλιους τρόπους, με έργα και αίσθημα εμπιστοσύνης στον αρχηγό για το που οδηγούσε το Έθνος. Αλλά ας ακούσουμε τον ίδιο με τι λόγια παρότρυνε τους νέους.

«Παιδιά μου, πρέπει να βάλετε ένα κανόνα στη ζωή σας. Αγωνίζεσθε ο καθένας και η καθεμία σας δια τον βίον σας, την οικογένειά σας και την ευημερίαν του σπιτιού σας, δια τας ατομικές σας ανάγκας. Μην περιοριστείτε εκεί. Να βάλετε ένα ποσοστό χρόνου και προσπάθειας δια να εργασθή ο καθένας και η καθεμία σας δια το σύνολον του Έθνους».

«Τώρα και το παιδί του πλουσίου και το εργαζόμενο παιδί, φορούν την ίδιαν στολή και είναι μαζί πλάι πλάι και αξίζουν το ίδιο, κι όποιος από τους δύο είναι ο ικανώτερος αυτός θα πάει μπροστά».

Οργανώσεις διάφορες νεολαίας είχαν υπάρξει και πριν τον Ι. Μεταξά, όπως οι πρόσκοποι. Ο προσκοπισμός όμως ήταν ξενόφερτος και αυτό δεν άρεσε στον στρατηγό Μεταξά, χρειαζόταν να δημιουργήσει μία ενιαία οργάνωση που να αγκαλιάσει όλη την Ελλάδα και όλα τα παιδιά της, μία οργάνωση με ελληνική ψυχή.

Κατακρίθηκε η Νεολαία και σίγουρα θα έγιναν και κάποια λάθη. Αυτά όμως δεν ανέτρεψαν την πορεία ούτε αναιρούν την σημασία της ύπαρξης της και το θετικό έργο που επιτέλεσε τόσο αποτελεσματικά.

Στις 26 Οκτωβρίου 1940, εν γνώσει του ότι ο πόλεμος άρχιζε από ώρα σε ώρα, ο Ιωάννης Μεταξάς κάλεσε την Νεολαία για να την ενθαρρύνει.

«Σήκω επάνω Ελληνική Νεολαία, δεν υπάρχει δια σε άλλη πραγματικότητα παρά η Ελληνική Πατρίς.»

Δύο μέρες αργότερα όταν άρχισε ο πόλεμος. Μόλις ακούστηκαν οι σειρήνες, οι μεγαλύτεροι γνώριζαν που θα πάνε τι θα κάνουν. Μέσα σε κλειστούς φακέλους που είχε λάβει ο καθένας υπήρχαν οι οδηγίες. Άλλοι εντάχθηκαν στην Πολιτική και άλλοι στην Κρατική Υπηρεσία Αλληλεγγύης Μετώπου. Π.Υ.Α.Μ. και η Κ.Υ.Α.Μ

Άμεσα πήραν τη θέση οι πρώτοι των πολιτικών υπαλλήλων που στρατεύτηκαν, οι άλλοι των εργατών στα εργοστάσια, των γεωργών στα χωράφια που εγκαταλείφθηκαν με την στράτευση. Άλλοι δούλεψαν σε κοινωνικά έργα, σε νοσοκομεία, συγκέντρωσαν και έστειλαν γράμματα και υλική βοήθεια στους στρατιώτες και τις οικογένειές τους, παραστάθηκαν στους πληγωμένους και στα παιδιά. Όλοι ήξεραν την αποστολή τους.

Στα Γενικά Αρχεία του Κράτους. Υπάρχουν οι αναφορές που συντάχθηκαν καθ' όλη την διάρκεια του πολέμου, μέχρι την είσοδο των Γερμανών. Σε αυτές περιγράφονται οι 25 διαφορετικές αρμοδιότητες, που είχαν τα μέλη και αριθμητικά πως επανδρώθηκαν οι ομάδες και λειτούργησαν, ανά κατηγορία ή περιοχή, από τα σύνορα μέχρι την Κρήτη. Οι αναφορές συγκεντρώθηκαν στην κεντρική υπηρεσία Κ.Υ, όπως και οι αναφορές θανάτων ή ατυχημάτων. Οι 2000 σελίδες που αποτελούν αυτό το αρχείο από όλη την Ελλάδα φανερώνουν την άρτια οργάνωση.

Και ενώ ο πόλεμος συνεχιζόταν ο Μεταξάς έδινε θάρρος στους νέους.

«Παιδιά μου, Είμαστε τώρα 1.250.000 αγωνισταί κάτω από τις γαλανόλευκες Σημαίες του Ελληνικού Φαλαγγισμού, μέσα σε μία ιερή και αδιάσπαστη ένωση, για να πραγματοποιήσουμε με θυσίες και κόπους με μόχθο και με ενθουσιασμό, αλληλέγγυα όλα τα παιδιά της Ελλάδος, χωρίς καμία απολύτως διάκριση, την Αναγέννηση της Πατρίδος».

Εκτός από τα προφορικά, γραπτά συνθήματα κυκλοφορούσαν πάνω σε πολλά έντυπα σε σχολικά τετράδια, σε επιστολικά δελτάρια, σε ημερολόγια και κυρίως στο περιοδικό Νεολαία και αλλού, πολύ πριν ξεσπάσει ο πόλεμος. Συνήθως είχαν την υπογραφή του Ι. Μεταξάς.

**Στην ΕΟΝ τα παιδιά της Ελλάδος δεν διδάσκονται απλώς την αρετήν διδάσκονται να ασκούν την αρετήν
Θυσίες δουλειά, αγώνας για την Ελλάδα, μ'ένα μοναδικό σκοπό ΤΗ ΝΙΚΗ και για αυτήν τα πάντα
Η ησυχία και η ειρήνη είναι αγαθά τα οποία δεν θα μας δώσουν οι άλλοι, αλλά τα οποία πρέπει ημείς να κατακτώμεν κάθε στιγμή.**

Συνθήματα δημιούργησε και η Νεολαία σε φέιγ βολάν.

Πειθαρχημένοι θα πάμε δια να κρατήσωμε την θέσιν της Ελλάδος.

Μη λησμονείτε ότι ο κόσμος κρατιέται από τον πολιτισμό της Ελλάδας!

Η Ελλάδα δεν θα πεθάνει ποτέ!!!

Η 4^η Αυγούστου μας έκανε και πιστεύουμε στη δύναμη και τη ζωτικότητα της Φυλής μας, σε μια ενιαία και αδιαίρετη Ελλάδα, και στη ζωντάνια την αξία και την υπεροχή των αγοριών και των κοριτσιών της Ελλάδας μας.

Σε λόγο προς τους καθηγητές των Ανωτάτων Σχολών τον Νοέμβριο του 1940, είπε:

«Έρχομαι εδώ υπό την διπλήν μου ιδιότητα και ως Κυβερνήτου υπευθύνου των τυχών της χώρας ταύτης εις την κρίσιμον στιγμήν, αλλά και ως ανθρώπου, ο οποίος ανεγνώρισα καθ' όλον τον βίον μου την υπεροχήν του πνεύματος επί της ύλης και την αξίαν, την οποίαν έχει το πνεύμα επί της τύχης των ανθρωπίνων πραγμάτων». Ο λόγος τελείωνε.

«Θα νικήσωμεν αλλά για τους Έλληνες Υπέρ την Νίκη η Δόξα».

Ο Ιωάννης Μεταξάς πίστεψε και σεβάστηκε τον Έλληνα και την Ελληνίδα. Θαύμασε την αυτοθυσία και τον ηρωισμό τους στις μάχες. Σε λόγο του προς τους Υπουργούς στην εορτή του στις 7 Ιανουαρίου 1941.

Μόνο μεγάλος είναι ο Θεός και στην Ελλάδα ο λαός της...

...Το θαύμα το οποίο επιτελείται είναι έργο του Ελληνικού Λαού,

Θα κλείσω την ομιλία με ευχή από το Απολυτίκιον του Αγίου Δημητρίου, την μνήμη του οποίου εορτάζουμε σε λίγες μέρες. Το βρήκα σημειωμένο σε ένα βιβλίο με τραγούδια της Ε.Ο.Ν και θρησκευτικούς ύμνους.

«...Νέστορα ούτως Άγιε Μεγαλομάρτυς Δημήτριά, Χριστόν τον Θεόν ικέτευε δωρήσασθαι ημίν το Μέγα Έλεος».

Ζήτω η Ελλάς !

